

De Avonden
van Satan en wetenschap

Bulzeba zag er verfrist uit. Een maaltijd en wat rust doen wel vaker wonderen. Hij had bescheiden op de deur geklopt en gevraagd of het wel uitkwam. Ik maakte een grote pot koffie zonder cafeïne; ik houd niet zo van die soort chemicaliën. Zonder omhaal kwam Bulzeba terug op het gesprek van de middag.

"Begrijpen doe ik het wel, hoor. De duivel en het kwade in de mens dat geen kwaad is, maar het onvolmaakte. Ik ben alleen erg in verwarring. Het onvolmaakte in de mens is abstracte omschrijving. Onvolmaaktheid is een abstract begrip. We moeten groeien naar iets waarvan ik niet de flauwste notie heb, maar zoals ik jou hoor formuleren, als ik het goed begrijp, is het juist zeer concreet."

"Onvolmaaktheid zoals ik het van jou hoor is een leemte. Je vat onvolmaaktheid op als de afwezigheid van iets. Ik zou onvolmaaktheid eerder omschrijven als onvolgroeidheid. Hoewel het verschil in woorden niet echt groot lijkt, is er in werkelijkheid een wereld van verschil. Jouw vraag wordt dan wat ik veronderstel aanwezig te zijn en waar hem de onvolgroeidheid in zit. Het antwoord komt uit jezelf, uit jouw observatie van de wereld om je heen. Het is zeer concreet, namelijk het zien van de wereld om je heen zoals die werkelijk is met alle onvolmaaktheid. Anders gezegd, onvolmaaktheid zit hem in het niet doorzien van de werkelijkheid."

"Het is van vitaal belang je niet op je eigen eiland terug te trekken, het is essentieel te accepteren dat je deel van deze kosmos bent en de vernietiging en het ombrengen er in onder ogen te zien, ook al heb je daar zelf misschien niet direct deel aan. Dat is de eerste stap op weg naar het afleggen van de angst voor het bestaan. Laat je niet gevoelloos maken door de beelden die je dagelijks ziet. Deze wereld te aanvaarden voor wat hij is en het afleggen van de angst is een voorwaarde voor het ontdekken van de waarheid in jezelf - dus niet je eigen waarheid, maar jouw deel van dé waarheid. Iemand die de angst voor het bestaan heeft afgelegd door de onvolmaaktheid van deze wereld te herkennen en te accepteren heeft de eerste en belangrijkste stap gezet op weg naar volmaaktheid. Wie geen existentiële angst meer kent, heeft geen strijd nodig, geen leiders om zijn angst te helpen wegrationaliseren."

"Vanmiddag zei je dat deze wereld er een is van de ratio. Maar dat is toch niet altijd zo geweest? Ik zie in de wereld van voor het rationalisme juist een wereld van vooroordeel en bijgeloof. In grote delen van de wereld is dat nog steeds zo."

"Je maakt een denkfout die je niet zou maken als je op school bij geschiedenis had opgelet. Je beoordeelt namelijk vroegere tijden met de normen van nu. Denk je dat de middeleeuwse inquisitie zichzelf zag als bevooroordeeld? Denk je dat een moefiti of een ayatollah die een fatwa uitspreekt zich beschouwt als bijgelovig? Denk je dat een Azteek-priester die bloed liet vloeien om het universum en de tijd in

beweging te houden, zichzelf zag als compleet paranoïde? Dat zijn predikaten die onze tijd er op plakt. Deze mensen zagen en zien zichzelf als redelijk en beziel door rede - zij waren en zijn er van overtuigd dat zij de hogere orde een goede dienst bewijzen of zelfs uit naam van dat hogere handelen. Dat is juist de kern van het probleem."

"Rede organiseert en waar sprake is van organisatie, is sprake van hiërarchie en de uitoefening van macht. De mens tracht zijn angst te beteugelen door hiërarchische organisatie en macht te formeren. Ik bedoel daar elke organisatie mee, elke macht. Van de grote keizerrijken op deze aarde tot en met dat meditatieclubje van je vrouw. Overal is een leider of leidster die het voortouw neemt. Geen enkele wijsheid en kennis echter komen van een ander. Elke wijsheid die je verwerft komt uit jezelf."

"Je bent me even kwijt nu."

Bulzeba schudde als in vertwijfeling het hoofd en stak een hand op.

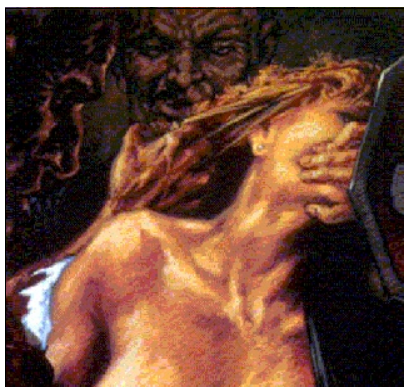
"Zoals jij het rationele formuleert staan wetenschappers en

ayatollahs en de paus op een lijn. Je noemt ze in een adem en stelt daarmee de eerste de beste wetenschapper op een lijn met een ayatollah. Zij dienen allemaal hetzelfde doel? Ik zie wel degelijk het verschil tussen een sjamaan uit de rimboe en bijvoorbeeld Albert Einstein."

"En toch is dat verschil er niet. Beiden gebruiken ze formules om de wereld om hen heen vorm te geven, te organiseren, te bezweren en te begrijpen. Beiden denken van zichzelf dat ze volgens de lijnen van de rede opereren. En dat is ook zo. Zowel jouw sjamaan als Albert Einstein opereren binnen wat ik omschrijf als 'Luciwers paradigma'."

"Het gaat er bij mij toch echt niet in dat die sjamaan en Albert Einstein op hetzelfde vlak opereren. Wat een sjamaan doet komt voort uit angst voor de boze geesten en ziektes en zo, terwijl Albert Einstein op een lucide manier met wetenschappelijk onomstootbare bewijzen voor zijn theorieën kwam."

"Ik beweer dat Albert Einsteins streven het universum te begrijpen voortkwam uit de existentiële drang tot manifestatie en dus uit angst. Beiden liggen op één lijn in het proberen greep op deze wereld te krijgen. Beiden proberen inzicht te krijgen in de mysteries van deze wereld, vat te krijgen op de materie - voor Albert Einstein geldt dat wel heel letterlijk. Massa is energie en omgekeerd. Treffend eigenlijk dat zowel jouw sjamaan als Albert Einstein het moment van diepste inzicht in wat zij zochten als welhaast religieus omschreven."

Macht

Stephen Hawking

"Begrijp met goed. Ik beweer niet dat het onzin is wat Albert Einstein formuleerde. Verre van dat, want het is verifieerbare of falsifieerbare wetenschap; ik erken dat volledig. Zijn opvolger Stephen Hawking was ook een gisse jongen. Beiden gingen op gegeven moment echter over de top als ik zo plat mag formuleren. Albert Einstein¹⁾ is een voor iedereen herkenbaar icoon geworden door zijn speciale relativiteitstheorie, je weet wel $E=MC^2$. Trouwens, die formule gaat alleen op als alles in het heelal stil zou staan. Voor alle beweging in het heelal moet je de zogenaamde Lorentz-factor, de gamma-factor toevoegen. Je krijgt dan de formule $E=\gamma MC^2$ en dan beweegt het

universum weer.

Toen Albert Einstein zijn speciale relativiteitstheorie in bredere unificatie in een algemene relativiteitstheorie wilde onderbrengen, bracht hem dat in wetenschappelijk conflict met de kwantummechanica zoals die door Niels Bohr werd voorgesteld. Volgens Bohr²⁾ is een van de belangrijkste elementen in de kwantummechanica het onzekerheidsprincipe³⁾. Albert Einstein wilde en kon dit onzekerheidsprincipe niet accepteren en riep tijdens een discussie met Bohr hierover uit dat god niet met dobbelstenen speelt. Toch werd later algemeen aangenomen dat Bohr die wetenschappelijke polemieek had gewonnen. Alle ontwikkelingen in de fysica daarna zijn gebaseerd op de uitgangspunten die Bohr en ook onder meer Heisenberg⁴⁾ formuleerden, niet op Albert Einstein."

³⁾ Albert Einstein was born at Ulm, in Württemberg, Germany, on March 14, 1879. Six weeks later the family moved to Munich, where he later on began his schooling at the Luitpold Gymnasium. In 1905 he obtained his doctor's degree.

Zie verder: http://nobelprize.org/nobel_prizes/physics/laureates/1921/einstein-bio.html

⁴⁾ Niels Henrik David Bohr was born in Copenhagen on October 7, 1885, as the son of Christian Bohr, Professor of Physiology at Copenhagen University.

Zie verder: http://nobelprize.org/nobel_prizes/physics/laureates/1922/bohr-bio.html

⁵⁾ A scientific model or theory is supposed to be a cascade of certainties and whenever someone uses the word 'uncertainty' most scientist will run for the nearest airlock. Great therefore was the consternation . . .

Zie verder: <http://www.abarim-publications.com/HeisenbergUncertaintyPrinciple.html>

⁶⁾ Werner Heisenberg (1901 - 1976) was one of the greatest physicists of the twentieth century. He is best known as a founder of quantum mechanics and especially for the uncertainty principle in quantum theory.

Zie verder: <http://www.aip.org/history/heisenberg/p01.htm>

"Toen Stephen Hawking⁵⁾ als de hoogste autoriteit op het gebied van zwarte gaten op gegeven moment ging beweren dat zwarte gaten zichzelf opaten en als resultaat daarvan alleen warmte aan het universum toevoegden, was de wetenschappelijke gemeenschap in ongeloof en in rep en roer. Stephen Hawking wordt nog steeds geroemd om zijn baanbrekend werk, maar is sinds die laatste vooronderstelling op een zijspoor gezet."

"Zo zal het elke wetenschapper op gegeven moment vergaan, ingehaald door de jongere generatie; leerlingen die de meester overtreffen. Albert Einstein werd ingehaald door Bohr die werd ingehaald door Feynman. En steeds is er in de wetenschap de veronderstelling dat met elke ontdekking de mens een stap dichterbij is bij het begrijpen van het universum waarin wij wonen. Paradoxaal genoeg erkennen alle wetenschappers ook tegelijk dat met het vinden van elk antwoord er meer vragen bijkomen. Iets vergelijkbaars is er aan de hand met religie."

De Avonden *van Satan en religie*

"Je noemt jouw sjamaan waarschijnlijk omdat hij helemaal aan het begin staat van alle spirituele ontwikkelingen. We kunnen hem ons voorstellen als religieus leider en medicijnman bij primitieve stammen, maar ook bij onze voorouders die vele duizenden jaren geleden uit Afrika vertrokken toen de mensheid nog jong was. Hun geloof in natuurgoden, bosgeesten en voorouderverering, hun animisme, transformeerde uiteindelijk in een pantheon van goden met vaak een oppergod; de eerste abstractie. De laatste grote voorbeelden van de eerste abstractie zijn de godenwerelden van de Grieken en Romeinen. Toen onze voorouders landbouwers werden, groeide de behoefte aan het aflezen van de regelmaat van de natuur en werden kalenders, planetaria, horoscopen en almanakken steeds dominanter in de opvattingen over godsdienst. En natuurlijk meenden de priesters op den duur dat zij de kosmos niet alleen konden lezen, maar ook konden voorspellen en uiteindelijk zelfs beïnvloeden. De mooiste voorbeelden daarvan vinden we in het oude Egypte, maar ook in het antieke Zuid Amerika. Intrede van organisatie, hiërarchie en macht. Het was overigens een Egyptische farao Akhnaton die de volgende nieuwe stap deed en probeerde dit polytheïsme achter zich te laten."

⁵⁾ Stephen Hawking (1942) was born on the 300th anniversary of Galileo's death. He has come to be thought of as the greatest mind in physics since Albert Einstein. With similar interests -- discovering the deepest workings of the universe -- he has been able to communicate arcane matters not just to other physicists but to the general public. Zie verder: <http://www.pbs.org/wgbh/aso/databank/entries/bphawk.html>

"Akhnaton was een bijzonder mens en niet alleen vanwege zijn uitzonderlijke uiterlijk; hij had waarschijnlijk hyperpituitarisme of het Marfan syndroom, waardoor gezicht en ledematen er langgerekt uitzien.

Nefertiti

Akhnaton⁶⁾, getrouwd met de onwaarschijnlijk beeldschone Nefertiti⁷⁾ en vader van Nebkheperura Tutankhaten, werd farao in ongeveer 1352 bce. De grote piramide in Gizeh stond er toen al twaalf eeuwen. Akhnaton heette aanvankelijk Amenhotep IV. In het vijfde jaar van zijn regeerperiode veranderde er iets wezenlijks in hem. Hij was de eerste mens tegenover wie god zichzelf als de bron van universele liefde liet zien, zeggen de boeken. Hij gooide de hele staatshuishouding om, liet midden in de woestijn een nieuwe hoofdstad bouwen, Amarna, en stichtte een nieuwe godsdienst met één god, de Aten. Terwijl tot dan de Egyptenaren zoals zoveel oude volkeren een zonnegod verheerlijkten, Amon, is Akhnaton de eerste van wie wij weten dat hij daarvan abstraheert. De rite van de Amon was een elitaire religie, want het was het exclusieve domein van de priesters en de

farao, de heersende klasse. De Aten was echter geen zonnegod, maar het licht als symbool van het leven. Het was een meer egalitaire godsdienst, want de Aten zegende iedereen van de adel tot en met de slaaf, zegt Akhnaton zelf."

"In de christelijke bijbel staat dat Mozes al zijn wijsheid van de Egyptenaren had. Mozes werd in het Egyptische Heliopolis onderwezen over Re-Harakhty-Cheper-Aton, het oerbeeld waar hij later de joodse god Jahweh op modelleerde. Sommige psalmen in de christelijke bijbel lijken wel heel erg op de gebeden die Akhnaton tot Aten richtte - sommige regels zijn vrijwel identiek. Eigenlijk opmerkelijk dat de joodse-, de christelijke- en de islamitische god hun oorsprong vinden in

⁸⁾ Akhenaten and his wife Nefertiti ruled Egypt just long enough to transform the empire's religion, art, and architecture.

Zie verder: <http://ngm.nationalgeographic.com/ngm/0104/feature2/index.html>

⁹⁾ Nefertiti, Egyptian queen, chief wife of the Pharaoh Akhenaten. It is believed that Nefertiti was active in the religious and cultural changes initiated by her husband. She also had the position of priest.

Zie verder: <http://www.egyptian-museum-berlin.com/f03.php>

de curieuze god Aten, een afgod volgens de Amonpriesters, die geïsoleerd midden in de Egyptische woestijn werd vereerd. Aton of Aten was het licht, was overal en had geen vorm volgens Akhnaton; doet me overigens ook denken aan de Hindoegod Brahma. Akhnaton zei het zo: Er zijn zoveel goden als menselijke harten in de wereld. Daarom is Aton uniek voor elk persoon."

"Het is niet goed afgelopen met Akhnaton. Hij was dan wel een religieus revolutionair, een ketter volgens zijn tijdgenoten, maar politiek organisatorisch was hij een kolossaal onbenul - wat hem in mijn ogen juist sympathiek maakt. Het land zat tegen het einde van zijn regeerperiode

Akhnaton

economisch vrijwel aan de grond. Het zou daarom heel goed kunnen zijn dat Akhnaton is vermoord. De oude priesterklasse draaide daarna de religieuze klok terug. Akhnatons zoon werd farao, maar wel op voorwaarde dat hij zijn naam veranderde van Toetankhaten in Toetankhamon." Bulzeba was stilgevallen. Hij zat met zijn armen over elkaar onderuit gezakt in zijn fauteuil.

"Wat ik je nou met deze lange lijst aan voorbeelden wil duidelijk maken is dat het menselijk streven op deze manier nergens toe leidt. Technisch hebben we het een en ander uitgedacht, dat wel. We kunnen op grotere schaal doden, we kunnen meer consumeren, meer grondstoffen in kortere tijd verbruiken en we kunnen ons sneller over grotere aftanden verplaatsen. Maar leidt het ook ergens toe? Niet zolang we gevangen blijven in Lucifers paradigma. En zo lang we daar in vastgeklonken zitten, komen we geen stap verder ook al lijkt het van wel. Het is als de cavia-tredmolen waarin je wel vooruit beweegt, maar geen stap vooruit komt."

"Dat materie energie is en omgekeerd heeft ons uiteindelijk alleen de atoombom opgeleverd. Dat zwarte gaten zichzelf vernietigen is een essentiële ontdekking omdat het de fundamentele onstabiele, de elementaire chaos en de definitieve eindigheid van dit universum aantoonde. Het idee werd weggehoond door de wetenschappelijke gemeenschap. Een eeuwenoude farao ziet voor het eerst het liefdevolle licht en wordt onmiddellijk om zeep geholpen. Dichter bij onze tijd nog een voorbeeld. Een kleine kale man uit India, Mahatma Gandhi, predikt verdraagzaamheid en geweldloosheid. Hij wordt resoluut neergeschoten. Heb je nog meer voorbeelden nodig om de hand van Satan te herkennen?"

"Je haalt alleen de negatieve voorbeelden aan. Er zijn zoveel waardevolle dingen bereikt. Wat dacht je van alles wat de medische

wetenschap heeft bereikt? En als jij op reis gaat met je bus, kom je toch ook veel verder dan je grootvader ooit is gekomen? Het hangt er maar vanaf hoe je gebruik maakt van de verworvenheden van de wetenschap." "Ik heb er helemaal geen bezwaar tegen verre reizen te maken. Heerlijk zelfs om zoveel mensen tegen te komen en te spreken. Om te kunnen reizen ben ik echter wel gedwongen gebruik te maken van vervuilende technieken; of ik moet niet reizen natuurlijk. Ook je voorbeeld van de medische wetenschap gaat mank. Doktoren kunnen het leed van de wereld verzachten, maar niet wegnemen. Bovendien kosten doktoren en medicijnen geld. Als je dat niet hebt lijd je toch. Geld is macht. En waar de wetenschap ziekten uitroeit of denkt uit te roeien, creëert ze aan de anderen kant nieuwe. Aids bij mensen ontstond door een arts in de Kongo die onverantwoord met apen experimenterende."

"Maar wat wil je dan Manas? We kunnen als mensen toch niet anders dan werken met wat er voorhanden is? Dat wat we met onze zintuigen kunnen waarnemen bestuderen en zo diep mogelijk doorgronden. Leren van de fouten die we daarbij maken. Al dat andere, het spijt me dat ik het zo zeg, is toch allemaal zweefvliegen. Het bestaan van een god is nooit aangetoond en de mensen die wel in een god geloofden hebben elkaar in de loop van de eeuwen steeds de hersens ingeslagen. Met die farao gaf je er zelf net een mooi voorbeeld van. Ik vind je boeken echt interessant vanwege de filosofische implicaties. Maar om nou alles meteen op te hangen aan een god gaat mij te ver. Ik denk zelfs dat algemeen gesproken de idee van een god alleen maar gebruikt wordt om iets te verklaren wat we niet kunnen verklaren, of wat we nog niet kunnen verklaren. Naarmate we meer ontdekken en kunnen verklaren, in diezelfde mate wordt gods terrein steeds kleiner."

"Je vroeg me net, wat wil je dan Manas? Wat ik wil is niet belangrijk. Door te zeggen wat ik wil, zou ik trachten macht en invloed uit te oefenen. Dit moest gezegd worden - ik hoop dat je dat kunt begrijpen. Net als met de zetel van het kwaad, het onvolmaakte, sla je ook nu weer de spijker op zijn kop, Bulzeba. De mens maakt het terrein van god steeds kleiner, zeg je. Je kunt het ook van de andere kant bekijken en stellen dat de gelofte, de verbintenis van de mens aan satan steeds hechter wordt."

"Ik stel daarbij bovendien dat het terrein van god helemaal niet wordt verkleind, maar alleen je mogelijkheden los te komen van satan. In plaats van gods terrein dat steeds kleiner wordt, is het je zicht op gods terrein dat steeds kleiner wordt. Een mens die louter opereert binnen het aardse, binnen het materiële, komt steeds vaster te zitten binnen

Lucifers cirkel, leeft steeds hechter volgens Luciwers paradigma⁸⁾. Die weg is een doodlopende weg."

"Ik begrijp je aversie tegen het gebruik van personificaties als god en satan heel goed. Ik begrijp ook dat jij veel liever spreekt over het kwade of misschien het onvolmaakte in de mens en het nog onverklaarde in ons bestaan. Ik begrijp ook dat jouw standpunten voortkomen uit een aversie tegen de dominantie van de religie die ons voorschrijft wat we moeten doen en laten. Je gelooft in het rationele, het vermogen de wereld te begrijpen."

"Bedenk echter wel dat het rationalisme de nieuwe godsdienst is. Jij doet ook de hele dag wat je baas je zegt te doen. En zijn baas heeft met een marktonderzoek cijfers en grafieken op tafel gelegd waaruit jullie allemaal rationeel en misschien wel wetenschappelijk hebben geconcludeerd wat jullie moeten doen. Zo worden jullie dagelijks geregeerd door het rationele en weten jullie zonder het rationele niet meer wat jullie moeten doen."

"Waar religie taant neemt de rede het over, waar de rede aandringt taant de religie. De machthebbers hebben de vorm van de organisatie veranderd, maar verder is het oude wijn in nieuwe zakken. Satan gaat altijd met zijn tijd mee. Al vanaf de mens op aarde rondwaart."

³⁾ Ik wilde maar tot een bepaalde grens gaan met Bulzeba. Hij was me lief, ik hield echt van hem, als van een broeder. Om aan de ingewikkeldheden van de avond nog een element toe te voegen leek me teveel medicijn. Ik zou hem gezegd hebben dat de evolutie van de wetenschap zoals ik die als noodzakelijk zie, een bijna onhaalbare zaak is - niet onmogelijk, maar zeer moeilijk bereikbaar. Hoe kon ik dit tegen Bulzeba zeggen, terwijl ik net een pleidooi had gehouden voor de evolutie van de wetenschap. Hij zou het niet begrepen hebben zonder eerst Het Verhaal gelezen te hebben.

De Liefde is niet in dit universum en dus is wijsheid, de combinatie van Liefde en Scherpzinnigheid -Licht- evenmin aanwezig. De WarmeSchoonheid is wel aanwezig in dit universum, hoewel slechts in een minderheidspositie - omdat het niet om het getal gaat. Zoals de echte kunst zonder een beroep op het verstand te doen rechtstreeks naar het voelen gaat, zo gaat de heldere ontdekking, de doorgronde analyse van het nieuwe rechtstreeks binnen bij het intellect. Het gebeurt maar zelden, immers warmte en schoonheid zijn in de minderheid, dat een wetenschappelijke doorbraak ook een gevoel van gelukzaligheid, warmte en een kosmisch esthetische ervaring oproept.

Je hoort zelfs nog minder frequent van een van een artistiek meesterstuk dat rechtstreeks aan de rede appelleert. Artisticeit -trouwens ook decadentie en hoererij, de door Luciwer gecorrumpereerde artisticeit- komt van het volk van Ewezel en kunst en kunstmatigheid is het domein van dat van Luciwer.

Zoals Liefde en Licht samengaan in inzicht, in wijsheid, zo gaan Licht en WarmeSchoonheid samen in volheid en heelheid, zo gaan WarmeSchoonheid en Liefde samen in waarachtigheid en betrokkenheid -om het zo maar kort te formuleren-. De opheffing van Luciwers paradigma kan dus alleen wanneer rationaliteit en schoonheid samengaan in een heelheid die de berekenende kwaliteiten van wetenschap opheffen.

Het is niet voor niets dat getalsmatig het volk van Ewezel op aarde onderdoet voor dat van Luciwer. Niet alleen omdat het in Luciwers wereld een eigen les heeft te leren -hoe niet gecorrumpereerd te raken-, maar vooral omdat Luciwers volk zelf moet ontdekken dat het paradigma van zijn leider zwakke plekken, schoonheidsfouten kent.

De Avonden van Satan en kunst

"De wetenschap heeft zeer aannemelijke bewijzen in handen aangaande het ontstaan van de mens. Ik ben voor het merendeel overtuigd geraakt door de vondsten en bewijzen die de wetenschap heeft aangedragen. Ik

accepteer dat misschien wel zo lang geleden als vier miljoen jaar de afsplitsing van de homonoiden plaatsvond die uiteindelijk naar ons leidt. Ik accepteer ook dat de vorm die wij hebben 160 tot 150.000 geleden evolueerde. Het interessante vind ik dan weer dat op het vaste land van het oostelijke middellandsezeengebied Homo Sapiens en de Neanderthaler millennia lang met elkaar hebben samengeleefd. In Skhul en Quafzeh zijn daar duidelijke bewijzen voor gevonden. Vooral de vraag hoe het komt dat we zo weinig van de oorsprong van de Neanderthalers weten intrigeert me. Waar komen zij vandaan en waarom stierven ze 30.000 jaar geleden uit? Stierven ze wel uit of zijn de onder ons, wie weet in ons? Zijn ze in ons opgenomen en herkennen we het niet, zoals we lang niet herkend hebben dat vogels de dinosaurussen zijn die de asteroïde wel hebben overleefd?"

"Er wordt gezegd dat Neanderthalers in een aantal opzichten zeker niet op Homo Sapiens leken. Dat de Neanderthaler in een aflopende ijstijd niet flexibel genoeg was in een veranderend klimaat te assimileren, terwijl Homo Sapiens wel inventief genoeg was zich aan te passen. Die inventiviteit maakte daarbij iets mogelijk dat geen enkel ander wezen op deze aarde heeft gepresteerd: kunst."

"Ongeveer 25.000 jaar geleden werden de eerste representaties van het menselijk lichaam gemaakt. En wat voor beeldje komen we dan tegen? De Venus van Willendorf⁹⁾. Je hebt dat beeldje vast wel eens ergens gezien - het is heel bekend. Het is een vrouwenfiguur met enorme hangborsten en een geprononceerde buik en geslachtsdelen. Ze heeft brede heupen en heel flinke billen. Het merkwaardige aan dit beeldje is echter dat het geen armen heeft, vandaar waarschijnlijk Venus, en dat

¹¹⁾ The so-called "Venus" of Willendorf, was found in 1908 by the archaeologist Josef Szombathy in an Aurignacian loess deposit in a terrace about 30 meters above the Danube river near the town of Willendorf in Austria.
Zie verder: <http://witcombe.sbc.edu/willendorf/>

het geen herkenbaar gezicht heeft - het kapsel groeit tot over het gezicht. Het beeldje heeft een grootte zodat het in je handpalm past."

"De Venus van Willendorf was geen unieke vondst. Er is een Venus van Grimaldi, de Venus van Lespugue, de Dolni Vestonice Venus en zo is er nog een heel rijtje. Het gaat hier om iets gemeenschappelijks dat van West- tot Oost-Europa en tot in Rusland verbreid is geweest. Al die beeldjes kenmerken zich door de afwezigheid van armen en een gezicht en de sterke overdrijving van de erogene zones. Er kan weinig geconcludeerd worden uit het bestaan van die beeldjes. Sommigen zeggen dat het een soort amuletten waren verbonden aan misschien een moeder aarde cultus. Beeltenissen die vereerd werden misschien? Beeldenaars die gebruikt werden in het bezweren van een goede jacht of verzameloogst? Daarbij kun je er ook nog over redetwisten of het beeldjes zijn die gemaakt werden door mannen of juist door vrouwen. Een ding staat onomstotelijk vast, het is kunst."

"Het is het eerste en ook zeer duidelijke voorbeeld van kunst die gebruikt werd, niet om kunst voort te brengen, maar om kunst te gebruiken voor andere doeleinden - in dit geval waarschijnlijk een religieus doel. Het gebruik, misschien wel het misbruik van kunst voor iets anders dan kunst is dus vanaf het allereerste moment aanwezig. Naast religie zijn er nog meer toepassingen van kunst. Om het aanzien van de bezitter te verhogen, als politiek propagandamiddel, voor reclamadoeleinde. Soms zelf als therapie voor de maker - maar dat zijn eerder de antihelden die in feite antikunst creëren al denken ze zelf dat het kunst is; prima therapie hoor, maar geen kunst."

"Siersmeedkunst heeft vanaf zijn uitvinding tot nu toe als functie gehad de status van de bezitter te verhogen, waarbij overigens de vrouw vaak als gewillige uitstalkast werd gebruikt. Gaius Octavius Thurinus, nog beter bekend als de Romeinse keizer Augustus, is de eerste machthebber die het beeld als actief propagandamiddel inzet, op dezelfde manier als we het ook zien bij bijvoorbeeld Napoleon en Hitler. Het was Polykleitos die er in de 5e eeuw bce. het sjabloon voor creëerde, dat door de hele antieke wereld gebruikt werd en vandaag de dag nog steeds toegepast wordt. In het dagelijks leven worden we gebombardeerd met beelden van super mooie modellen in bijvoorbeeld de mode."

"In alle gevallen, al duizenden jaren, wordt kunst gebruikt de kijker ervan te doordringen dat hij de mindere is en dat hij maar het beste kan luisteren naar wie dan ook die met die kunst zijn boodschap wil uitdragen. In alle gevallen wordt er, naar Polykleitos, van hetzelfde beeldend principe gebruik gemaakt, waar ook de makers van de venussen gebruik van maakten: de overdrijving."

"Kunst is louter om zichzelf bedoeld. Kunst dient geen enkel doel en is een uiting van het diepe zoeken in zichzelf, een uiting van de schoonheid in het diepst van de ziel. Als magma uit het diepst van de aarde de vulkaan verlaat, zo komt kunst uit de ziel en kan het elke vorm aannemen. Met als schijnbaar geen ander doel dan zichzelf te manifesteren, bevrucht de vulkaan de aarde om te laten groeien. Net

als de hete lava is kunst de verbinding tussen het binnenste en het buitenste. De verbinding tussen dat wat diep in een mens leeft en dat wat buiten een mens zichtbaar wordt gemaakt, inspireert het de wereld. Vanwege deze eigenschap is kunst ook nooit een weerspiegeling van zijn tijd; therapie wel. Kunst loopt altijd voor op zijn tijd. Kunst is niet alleen een bevrijding van wat van binnen kookt, door zijn inspirerende werking bevrijdt het ook de kijker. In zoveel gevallen echter wordt scheppende schoonheid ingezet om te overtuigen, waardoor de boodschap verre van schoon wordt. Kunst wordt dan gebruikt om de autonomie van het individu te ondermijnen en het individu onder de duim te houden. En omdat deze kunst juist niet inspireert, worden steeds weer nieuwe vormen van overdrijving gezocht, nieuwe modes en trends, om de kijker vast en geboeid te houden."

"De mens, en ik bedoel nog steeds de stam van Luciwer, is van nature aangetrokken tot de overdrijving - dat zit hem in de bedrading van de hersenen. Het meest nog tot de uitvergroting van eigenschappen als een atletisch lichaam of kinderlijk grote ogen. Dat mensen aangetrokken worden door massieve borsten of een massale parade is dus logisch. Logica en rede hebben vanuit zichzelf echter niets met kunst te maken. Er is er maar één die logica en rede inzet als strijdmiddel om de hegemonie."

"Ik snap het al, dat is de grote Satan. Is het niet erg vermoeiend om zo door het leven te gaan? Overal de hand van Satan te zien? Word je niet ontzettend moe van jezelf?" Het was prettig om te merken dat Bulzeba loskwam van de gemanierde conventies van de conversatie. "Ik weet wel dat ik het ondoenlijk zou vinden om overal in het leven iets achter te zoeken. Ik denk niet dat ik in mijn werk ook nog maar iets tot stand zou kunnen brengen. Eigenlijk zit je vol met negatieve gedachten, Manas." Hij keek me schelmachtig aan.

"Juist het tegenovergestelde, Bulzeba. Juist het tegenovergestelde. Mijn hele leven heb ik de last van deze wereld op mijn voeten gedrukt. Juist deze inzichten hebben van mij een vrij man gemaakt die geen existentiële angst meer kent. Ik ken geen benauwdheid meer voor wat dan ook, niets of niemand krijgt mij onzeker. Niets kan mij nog tot radeloosheid brengen en niets maakt mij nog ongerust. En nee, dat is niet vermoeiend."

"Als jij denkt dat je door dit soort inzichten tot niets meer in je werk zou komen, dan moet je je eens op de waarde van je werk bezinnen - dat is mijn perspectief op wat je doet. Ik denk dat de wereld er een stuk op zou verbeteren als uiteindelijk iedereen de hand van Satan zou gaan herkennen. Nogmaals, ik wil niemand overtuigen van wat ik te vertellen heb - ik lijd aan geen enkele zedingsdrang. Uit wat ik weet kan ik wel zeggen dat voor de komende millennia de herkenning van Luciwers paradigma zal zorgen voor een totaal andere wereld. Luister naar de boodschap, die is het belangrijkste, niet de boodschapper. Bovendien, geen enkel mens staat zonder hulp."

"Hoe denk je dan dat dat in zijn werk zal gaan? Een totaal andere wereld." Daar was de vriendelijk informerende Bulzeba weer. Ik schat dat er nog behoorlijk wat tijd overheen zal gaan, voordat hij echt los is.

"Na deze vraag eindigen we de avond zoals we een paar avonden geleden begonnen. 'Het verhaal' is de geschiedenis van wie wij zijn. De andere boeken zijn handreikingen tot nadenken. Je hoort me goed, tot nadenken. Wie wil veranderen moet eerst zichzelf ten diepste kennen. En welk advies kan ik het volk van Luciwer beter geven dan na te denken? Het volk der rede vragen zijn talent te gebruiken en niet achter een ander aan te lopen?"

"De mensen proberen elkaar liefde te geven, maar het is als water geven met je handen als schotel. Weinig of niets komt aan en wie uit je

handen drinkt proeft uiteindelijk eerder vuil en zweet. Stemt dat niet tot nadenken? Je kunt niet iets geven wat je niet hebt. Deze wereld, dit universum ontbeert de liefde, hoewel de brug naar de liefde reeds lang bestaat. Wat ik hier doe is de mensen de weg over de brug wijzen, ze het vertrouwen te geven dat de brug begaanbaar is. De een zal deze boodschap ervaren als een zachtaardig duwtje in de rug, de ander als een schop onder de kont."

"Luister, het spijt me dat ik je op al deze avonden voornamelijk een monoloog heb voorgeschoteld. Ik weet niet zeker of je dat

als leerzaam of juist als belerend hebt ervaren. Wat ik wel weet is dat het allemaal aan de orde moest komen voordat ik welke andere vraag dan ook kan beantwoorden. In feite is dat je eigen toedoen geweest toen je zei dat je 'het verhaal' zo'n beetje had overgeslagen, omdat je dacht dat het met mijn religie te maken had. Nu weet je dat ik geen religie heb en dat ik religie zie als achterhaald, een voorstadium dat we zo langzamerhand achter de rug zouden moeten hebben. Daarover zou je misschien nog beter kunnen zeggen dat religie zoals dat bestaat en heeft bestaan, religiositeit een slechte naam heeft bezorgd. Voor de mensheid wordt het zo langzamerhand tijd het contact met het diepste in ons, ons contact met de oorspronkelijke wereld, te herstellen. Alleen als je dat gezichtspunt van mij ziet, je hoeft het niet per sé met mij eens te zijn, kun je ook de antwoorden begrijpen die ik je op je vragen zal geven."